

Pagini de jurnal

Televiziunea a prezentat o piesă mai puțin cunoscută la noi, a lui Giraudoux, *Apollon de Bellac* (de ce în grafia asta, care nu este nici românească, nici cea originală, de ce nu *Apollo* din *Bellac* sau, ca la Giraudoux, *L'Apollon de Bellac*?), o piesă care nu este citată de obicei printre creațiile mari ale scriitorului (ca *Intermezzo*, *Electra*, *Amphitryon* 38, *Ondine*, *Judith*), dar care conține, într-un fel, toate calitățile și defectele excepționale — alcătuind un veritabil stil „girauducien” — ale acestui teatru poetic, ironic, fantast, rafinat, atemporal, evaziv și evazionist, un teatru al valorilor pure, primare, al metaforelor, al *ecourilor*.

Mai mult decât alte piese ale lui Giraudoux, *L'Apollon de Bellac* este o glumă, o simplă și delicată glumă, în care o fată de a naivitate imposibilă (sau posibilă numai în teatrul lui Giraudoux) transformă lumea printr-o minciună poetică, proiectând asupra oamenilor *dorința* sau *iluzia* de a fi frumoși (firește, ca peste tot în proza și teatrul rafinatului scriitor, frumosul este o categorie generică, incluzând și frumosul moral, deci binele, virtutea), iar prin această minciună inocentă, sugerată de un personaj enigmatic și ironic, plin de poezie și de generozitate, un imaginar *Apollo* din *Bellac* (*Bellac* fiind

orașul natal al lui Giraudoux), pentru o clipă, sau poate pentru mai multe, oamenii devin mai puri, mai hui, mai deschiși, mai încrezători și, parcă, mai frumoși. Bineînțeles, totul nu-i decât o biată mistificare, subiectivul se substituie, un moment, obiectivului, idealul trăiește o scurtă victorie asupra realului, e nevoie doar de un dram de inteligență, de un pic de curaj (sau tupeu, mai exact) și transfigurarea poate avea loc. Cam în aceasta constă ideea piesei, dar piesa însăși nu-i decât o idee, o idee poetică, desigur, o idee-metaforă, o idee generoasă, dintre acelea care se întîlesc din abundență în teatrul, în proza și în eseurile critice ale lui Giraudoux, toate tinzînd spre o reformă etică și estetică a societății burgheze, spre un echilibru al valorilor private abstract. Dar numai atît, vorba unui cronicar de la o revistă săptămînală. Dincolo de inteligență, umor, lirism și voință de armonie, scriitorul nu mai poate sau nu mai vrea să investească nimic, piesa, odată pornită atît de original (cel mai frecvent adjectiv asociat lui Giraudoux este *original*) s'oprește în loc, îi lipsește aripile, suflul, adîncimea, observația realului, caracterele, drama, trama, conflictul și toate celelalte de care teatrul încă nu se poate lipsi, fiindcă e spectacol, e dialog cu publicul, e *răsturnare*. Giraudoux nu răstoarnă absolut nimic din ordinea lucrurilor și a relațiilor, psihologiile lui, sumare și primitive (nu însă în sensul schematismului, ci al elementarismului clasicist), nu au devenire, nu se relevă pe sine, nu descoperă adevăruri dinăuntrul sau din afara lor. Personajele lui Giraudoux, spune un critic, nu sînt făcute din substanță maleabilă ci din sidef, ele nu se transformă sub presiunea împrejurărilor, ci se irizează la propria lor lumină. De aici, multă poezie, dar, de la un moment dat, și multă plictiseală. Fiindcă bunul simț al cititorului sau al spectatorului nu se poate deprinde cu victoria atît de rapidă a inocenței și a naivității. E drept, însă, că aceste piese nu sînt scrise pentru bunul simț, ci pentru un simț aparte, pentru simțul poetic. Giraudoux rămîne așadar un original și, ca orice original, un izolat. Literatura lui dramatică e un suris, un superb suris, în timp ce oamenii le place să ridă în hohote sau să plîngă în hohote.

Sanda Manu a vrut să atenueze senzația „opririi la jumătatea drumului” — senzație foarte evidentă pentru simțul comun al spectatorului — și a întărit, prin personajele interpretate de Mihai Fotino și Mircea Albulescu, linia grotescă a comicalului, aducînd spectacolul pînă la granița satiră. De partea cealaltă a avut, însă, rezistența lui Giraudoux și sublimul inocenței. De partea cealaltă l-a avut pe Radu Beligan, acest artist al semitonurilor, al ironiei și autoironiei, care poartă, ca nimeni altul, mască tulburătoare a visătorului încorigibil, incapabil să se adapteze realității pragmatice. S-au întrecut, deci, două stiluri, două tonalități; a învins Beligan, chiar dacă n-a fost perfect servit de

partenera sa, Tamara Cretulescu, o actriță foarte inteligentă și foarte dotată, care nu are însă destulă experiență scenică pentru a juca roluri opuse tipului ei uman. Pe Tamara Cretulescu o văd deocamdată interpretind mai ales personaje voluntare, incisive, distructive chiar, și nu fete candide și prostețe. Afirmația poate să pară incomod de subiectivă, dar eu Giraudoux sintem, totuși, în regatul celui mai deplin subiectivism...

În fiecare sîmbătă ne petrecem o oră cu Mister Mannix, un detectiv particular surizător și obraznic, care se bagă, de dragul aventurii, în afacerile cele mai încalcite și cele mai fără de speranțe și pe care le rezolvă întotdeauna fără să știm cum, fiindcă mecanismul logicii sale polițiste e ținut în cel mai strict secret de către autorii serialului. Dar asta nu are nici o importanță. Am mai văzut, nu demult, pe ecrane un admirabil film polițist, Locotenentul Bulitt, din care n-am înțeles mare lucru, dar care mi-a plăcut pentru prezența unui actor excelent și a unor colosale urmăririi cu și fără mașină, întrecute doar de și mai admirabilul *French connection*.

Așadar, Mannix este un agreabil erou de serial, fiindcă are și ceva din forța lui James Bond, și ceva din obraznicia „Sfintului” și ceva din umorul răzbunătorului Steed. Iar cînd ajută o fetiță să-și salveze părintele de la scaunul electric devine de-a dreptul înduioșător. Iar cînd se sărută cu viitoarele victime ale inteligenței, puterii și spiritului său justițiar, devine de-a dreptul cinic. Iar cînd intră în conflict cu șeful agenției de detectivi, Mister Wickersham, devine foarte simpatice, ca orice funcționar care are curajul să-și înfrunte patronul.

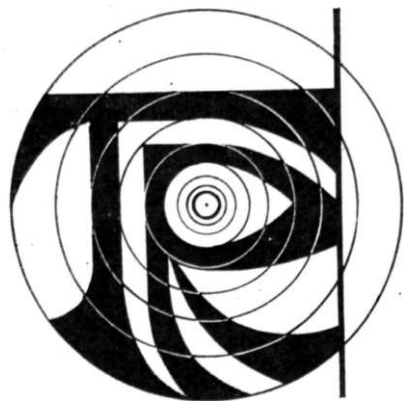
Dar, apropo de patron, dacă există într-adevăr o figură măreață în acest serial destul de oarecare, ea este întru chipată de însuși șeful agenției, Mister Wickersham, întru chipat, la rîndul său, de Joseph Campanella — un chip spiritualizat, ironic, oscilînd cu suplete

între gravitatea patronală și subtilitatea profesională, autentic boss al unui trust al inteligenței și misterului.

Orice s-ar spune, cu serialul ăsta ne mai deconectăm după ce, ca să dau un singur exemplu, urmărim cu sufletul înghețat o anchetă olandeză privind accidente de circulație, anchetă din care înțelegem că există o concurență serioasă, pe șoselele Europei, a epidemiilor și războaielor, că într-un secol care ar trebui să se numească secolul responsabilității, iresponsabilitatea ia proporții fantastice și atrage consecințe dezastruoase.

Să ne deconectăm, deci, dar nu de tot.

D. Solomon

Două premiere

Dacă ar fi să înșir numai titlurile tuturor emisiunilor de teatru radiofonic prezentate în intervalul de timp scurs de la *Festivalul de comedie* și tot nu mi-ar ajunge puținul spațiu de care dispun pentru prezenta cronică. E o abundență și o diversitate de titluri, de la *Electra* la *Surorile Boga*, de la *O femeie cu bani* la *Muntele Tigru e luat cu asalt* că nu-mi rămîne decît, resemnat, să consemnez frecvența de invidiat a emisiunilor de teatru radiofonic, permanenta valorificare prin reluarea ritmică a prestigioaselor înregistrări și desigur, rîvna redacției de specialitate, rîvna neobosită de a asigura întotdeauna, la ore dintre cele mai accesibile, tuturor categoriilor de iubitori ai teatrului radiofonic, emisiuni de teatru. Am ales pentru cronică de față două premiere, întrucîtva distincte în ansamblul emisiunilor.